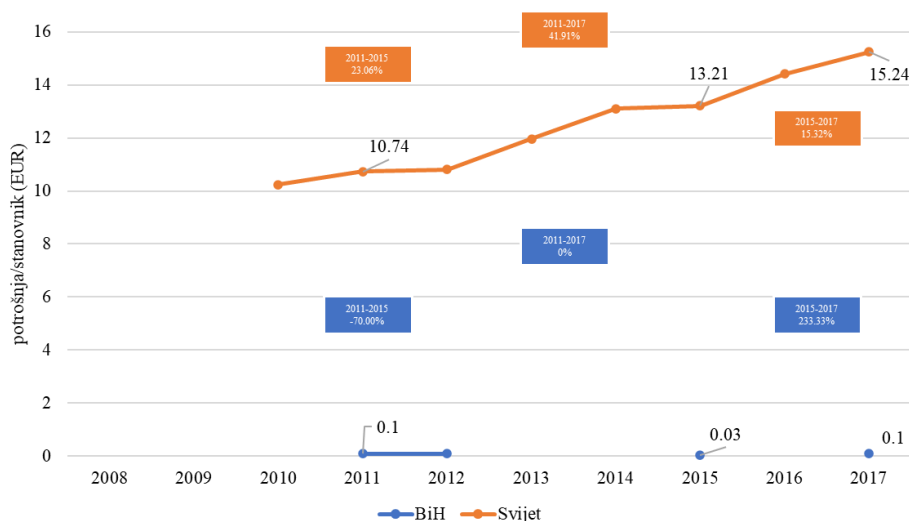

Akcioni plan za razvoj organske poljoprivredne proizvodnje Federacije Bosne i Hercegovine

Pripremio: Alen Mujčinović (Poljoprivredno-prehrambeni fakultet Univerziteta u Sarajevu) u saradnji sa Sektorom za poljoprivredu i prehrambenu industriju Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Kontekstualizacija

Organska poljoprivreda u Bosni i Hercegovini (BiH) još uvijek je u početnoj fazi razvoja. Prethodna istraživanja o preferencijama i stavovima potrošača prema organskim i održivim proizvodima pokazuju da su potrošači u BiH svjesni problema vezanih za održivost postojećeg prehrambenog sistema te zdravstvenih problema. Međutim, kupovina organskih proizvoda ograničena je uglavnom zbog niskog nivoa proizvodnje i potrošnje uvezenih organskih proizvoda (posebno organskih proizvoda visoke dodane vrijednosti), što je vidljivo iz sljedećeg grafikona.

SLIKA 1. Sl. 1. Kupovina organskih proizvoda u svijetu i u Bosni i Hercegovini (Wiler i Lernoud, 2008; 2009; 2010; 2011; 2012; 2012; 2013; 2014; 2015; 2016; 2017; 2018)

U nekoliko studija, primijećeno je da potrošači u BiH percipiraju organske i tradicionalne/domaće proizvode kao iste te stoga nisu spremni platiti veću cijenu. Nedostatak nacionalnog zakonodavstva, ali i činjenica da su promotivne aktivnosti usmjerene na podizanje svijesti potrošača o organskim poljoprivrednim proizvodima ograničene na sajmove i vrlo mali broj TV/radio nastupa. Kao rezultat toga, sheme etiketiranja često gube svoju komunikacijsku ulogu, kao i ulogu izgradnje povjerenja i lojalnosti kupaca. Općenito, organska proizvodnja u BiH je

diverzificirana, u malim količinama, prehrambeni lanac organskih proizvoda je u početnim fazama razvoja, a prodaja proizvoda vrši se direktno ili na "zelenim" pijacama, vrlo često bez adekvatne premium cijene. Organski proizvodi mogu se pronaći u određenim supermarketima i specijaliziranim trgovinama organskih proizvoda, a zanimljiv pokazatelj je da je došlo do značajnog razvoja online kupovine za ove skupine proizvoda. Ovi podaci pokazuju da su proizvođači donekle razumjeli razvoj ove vrste trgovine, koja ima znatno niže operative troškove u usporedbi s tradicionalnim maloprodajnim kanalima. Primjena praksi organske proizvodnje i inovativnih poslovnih praksi nužna je kako bi sektor napredovao, razvijao se te omogućio proizvođačima da ostvare veći nivo koristi, a time poboljšaju poslovanje, povećaju profitabilnost, kvalitet poslovanja i ukupni kvalitet života, posebno u ruralnim područjima. U takvim uslovima, učinci javnih politika bit će izraženiji, povećat će se sveukupna korisnost, a inovativniji pristup poslovanju bit će prepoznat kao jedino sredstvo za borbu na sve konkurentnijem tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Prema službenim izvještajima FiBL-a (Willer i sar., 2024.), 2495 hektara (ha) koristi se za organsku proizvodnju, što je i dalje vrlo nizak postotak (0,1%) ukupnog obradivog zemljišta u BiH. Prema istom izvoru, 195.668 ha koristi se za sakupljanje divljih biljaka, šumskih plodova, voća i gljiva. Prema podacima, postoji 90 organskih proizvođača. Detaljne statistike o organskom sektoru u Bosni i Hercegovini prikazane su u Tabeli 1.

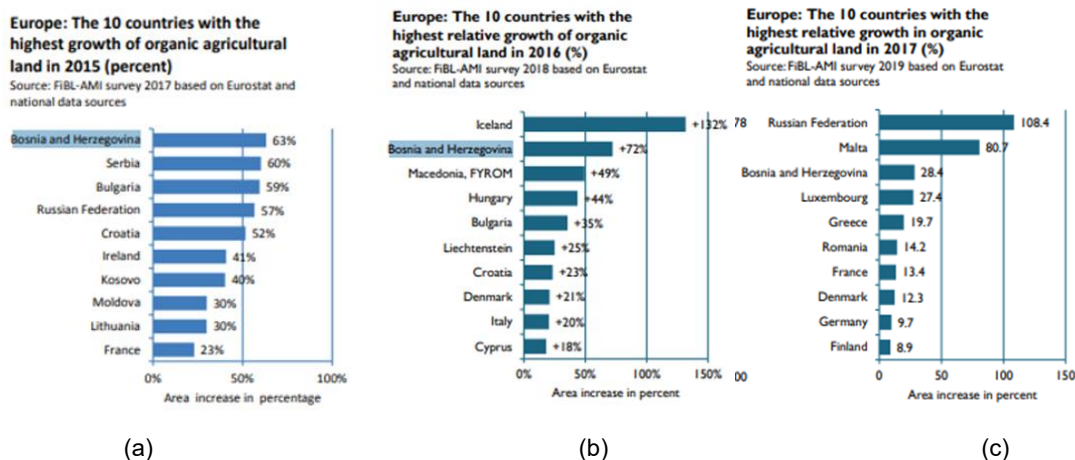
Tabela 1. Situacija s obzirom na organsku poljoprivredu u BiH (Willer i Leround, 2011; 2012; 2013; 2014; 2015; 2016; 2017; 2018; 2019; Willer i sar., 2020; 2021; 2022; 2023; 2024)

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	promjena 2013- 2022 (%)
Organsko zemljište (ha)*	691	691	580	580	343	343	292	353	576	992	1.273	896	1.692	1.692	2.495	2.495	754
Udio u ukupnim obradivim površinama (%)	0,04	0,04	0,03	0,03	0,02	0,02	0,01	0,02	0,03	0,05	0,1	0,04	0,1	0,1	0,14	0,1	
Br. proizvođača	n/a	n/a	27	27	25	25	24	24	36	45	304	251	251	86	90	90	275
Br. prerađivača	n/a	n/a	27	27	12	12	8	8	8	17	31	23	23	51	51	51	537
Br. izvoznika	n/a	n/a	n/a	n/a	6	6	6	6	10	13	15	20	20	29	20	20	233
Vrijednost izvoza (mil EUR)	n/a	1	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	1	2	2	4	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	
potrošnja/stanovniku (EUR)	n/a	n/a	n/a	n/a	0,1	0,1	n/a	n/a	0,03	n/a	0,1	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	
Organske košnice	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	373	329	561	238	291	293	150	150	150	120	120	(63)
Ljekobilje (ha)**	69.310	150.604	220.000	220.000	78.550	78.550	63.910	124.141	50.250	69.310	150.604	62.030	11.579	11.579	195.668	195.668	206

*uključujući zemljište u prenamjeni

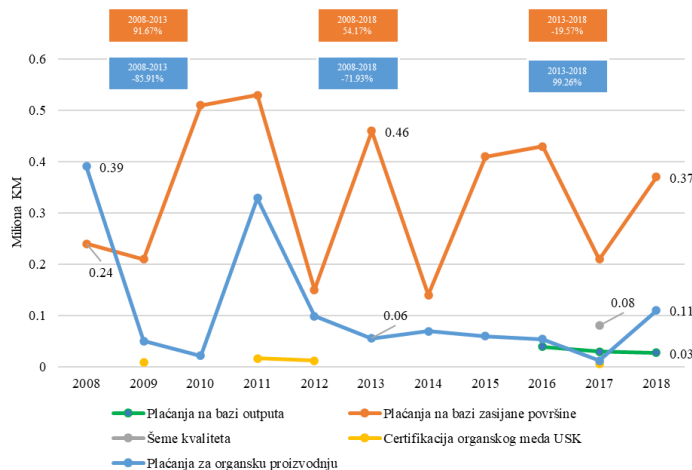
**ukupno divlje biljke uključujući bobičasto voće i gljive, ali dominantna uloga divljeg ljekobilja (u 2017. godini, od ukupno 150.604 ha, divlje ljekobilje sakupljeno je na površini od 103.575 ha)

Prema nekim procjenama (GTZ, 2000.; citirano u USAID, 2010.), oko 100.000 ljudi bavi se sakupljanjem, što predstavlja značajnu podršku prihodima za ranjive kategorije, uglavnom u ruralnim područjima. Iz prethodne tabele se može iščitati da se ukupna površina pod organskom poljoprivredom povećava, a na osnovu sljedećih brojki, Bosna i Hercegovina je u posljednjih nekoliko godina postigla značajna poboljšanja, ali ukupna površina zemljišta je i dalje mala (Slika 2).

Sl. 2. Rast organskog poljoprivrednog zemljišta u 2015. (a), 2016. (b), 2017. (c)

Nerazvijeni i neučinkoviti sistemi podrške poljoprivrednoj proizvodnji (gotovo nepostojeći u sektoru organske poljoprivrede) i dalje predstavljaju glavni problem za daljnji razvoj sektora. Bez jasno definisanih razvojnih ciljeva i elemenata modernih javnih politika zasnovanih na činjenicama, praćenju i evaluaciji, sektor ne može postići ozbiljniji rast i razvoj. U ovom sektoru, kao i u drugim sektorima, dominiraju mjere direktne podrške proizvođačima (slika 3), koje su distorzivne i trebale bi se s vremenom smanjivati.

Sl. 3 Budžetska podrška u sektoru ljekovitog i aromatičnog bilja i organske poljoprivrede (u milionima KM) (HOPS, 2020.)

Ukupan iznos sredstava dodijeljen za podršku organskoj poljoprivredi je nizak i trebalo bi ga brzo povećati kako bi se podržao razvoj sektora. Također, treba uzeti u obzir raznolikost mjera kako bi se povećala ukupna stabilnost tog specifičnog dijela lanca vrijednosti. Na nivou Bosne i Hercegovine, ne postoje propisi za organsku proizvodnju. Entitetska ministarstva poljoprivrede usvojila su ili su u procesu donošenja zakona i podzakonskih akata za organsku proizvodnju, dok Brčko Distrikt BiH nije donio propise za ovo područje. Pregled organskog zakonodavstva u Federaciji BiH dan je u sljedećoj tabeli.

Tablica 2. Organsko zakonodavstvo u Federaciji Bosne i Hercegovine

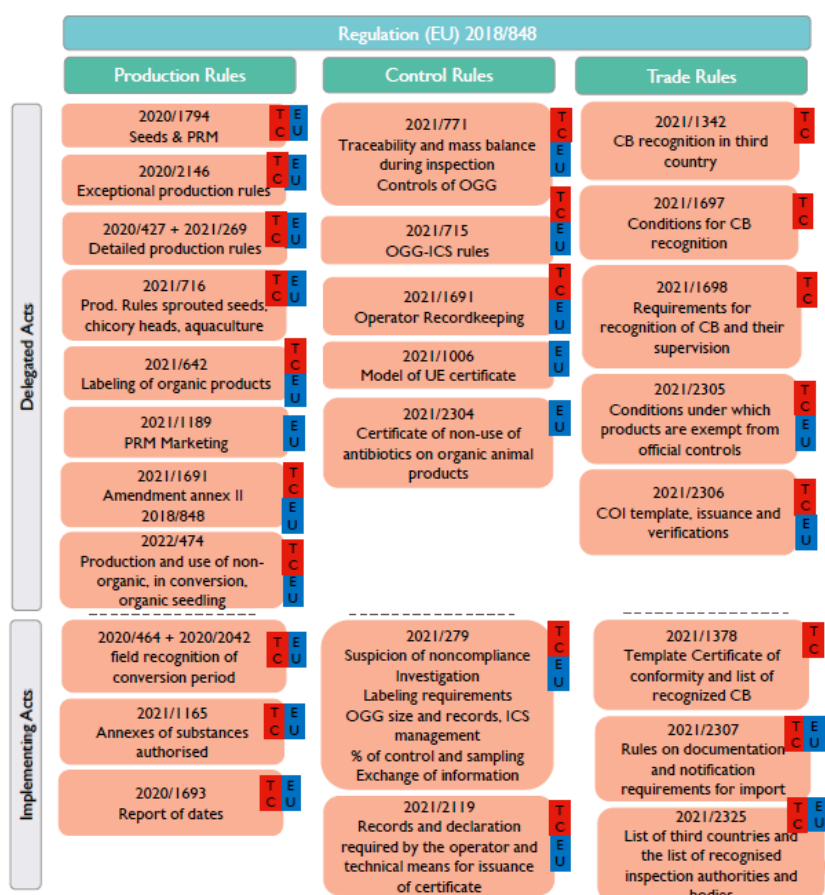
FBiH	
Zakon o poljoprivrednoj organskoj proizvodnji („Službene novine FBiH“, broj 72/16)	Na snazi
Pravilnik za organsku biljnu i stočarsku proizvodnju („Službene novine FBiH“, broj 14/18)	

Ranije su certifikacijska tijela koja su djelovala u BiH priznata od strane EK i navedena su u Aneksu IV Uredbe 1235/2008. Za Bosnu i Hercegovinu to su: "Agreco R.F. Göderz GmbH", Witzenhausen, Njemačka; "Albinspekt" 'Rr. Kavajes', Tirana, Albanija; "Bio.inspecta AG", Ackerstrasse, 5070, Frick, Švicarska; "Ecocert SA" "IMoswiss AG", Švicarska (Ecocert Balkan d.o.o. Zemun - Srbija); "LACON GmbH", Offenburg, Njemačka; "ORSER", Cankaya-Ankara-Turska; "Organic Control System", Subotica, Srbija; "Organska kontrola", Kranjčevićeva 15, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina; "Control Union Certifications", Zwolle, Nizozemska; "DQS Polska sp. Z o.o." Poljska; „Ecogruppo Italia“, Catania, Italija, ali **s novim propisom o organskoj poljoprivredi (EZ) br. 2018/848 priznavanje takvih tijela istječe do 31.12.2024.** Ovom izmjenom utvrđuje se popis kontrolnih tijela i kontrolnih organa priznatih za certificiranje subjekata i skupina subjekata u trećim zemljama izvan EU-a, u skladu s novim zakonodavnim okvirom EU-a o organskoj poljoprivredi koji je trenutno na snazi, za uvoz organskih proizvoda u EU.

Uredba (EU) 2018/848 utvrđuje principe organske proizvodnje i propisuje pravila organske proizvodnje (slika 3), certifikaciju iste te korištenje oznaka koje se odnose na organsku proizvodnju pri označavanju i reklamiranju, kao i pravila o kontrolama pored onih utvrđenih u Uredbi (EU) 2017/625.

Pravila odražavaju promjenjivu prirodu ovog brzorastućeg sektora. Nova uredba osmišljena je kako bi se osigurala poštena konkurencija za poljoprivrednike, a istovremeno spriječila prijevare i održalo povjerenje potrošača putem sljedećeg (EU, 2021.):

- Pravila proizvodnje pojednostavljena su postepenim ukidanjem niza iznimki i izuzeća;
- sistem kontrole ojačan je zahvaljujući strožim mjerama predostrožnosti i robusnim provjerama duž cijelog lanca opskrbe;
- Proizvođači u trećim zemljama morat će se pridržavati istog skupa pravila kao i oni proizvedeni u EU;
- Pravila o organskoj proizvodnji obuhvaćaju širi popis proizvoda (npr. sol, pluto, pčelinji vosak, vuna itd.) te dodatna pravila proizvodnje (npr. jeleni, zečevi i perad);
- Certifikacija će biti lakša za male poljoprivrednike zahvaljujući novom sistemu grupne certifikacije;
- Postojat će ujednačeniji pristup smanjenju rizika od slučajne kontaminacije pesticidima.

Slika 4. Pregled zakonodavstva o organskoj proizvodnji (EK, 2024.)

Postavljanje prioriteta za razvoj organske poljoprivrede

Prioriteti za razvoj organske poljoprivrede u Bosni i Hercegovini utvrđeni su i usklađeni s ciljevima i zadacima:

- Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja Federacije Bosne i Hercegovine za period 2021. – 2027.; (Mjera 1.1.1. Podrška poljoprivrednim gazdinstvima u manje povoljnim područjima; Mjera 1.1.3. Podrška organskoj i prijelaznoj proizvodnji; Mjera 3.1.5. Podrška razmjeni znanja i informacija; Mjera 4.1.1. Tehnička pomoć Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva za provedbu politika i jačanje sistema sigurnosti hrane;
- Akcionog plana za razvoj organske proizvodnje u EU i
- Strateškog smjernog dokumenta, Kako razviti organski sektor u regiji zapadnog Balkana i Moldaviji od 2024. do 2027.);

Predloženi prioriteti s mogućim aktivnostima prikazani su u sljedećoj tabeli, a svi imaju za cilj poticanje i ponude i potražnje, stvaranje privlačnog okruženja za poljoprivrednike, posebno mlade poljoprivrednike, i žene, poticanje tehničkog i tehnološkog napretka među poljoprivrednicima uz poticanje zaštite i očuvanja prirode. Treba napomenuti da je početni zamah za razvoj organske poljoprivrede u Bosni i Hercegovini gotovo izgubljen i iako je organska poljoprivreda prepoznata kao održiv izvor i potencijalna tržišna niša za poljoprivredne proizvođače, poticaji su i dalje niski. Cilj predloženih aktivnosti je da se da holističko rješenje za takve probleme, da se pruži „oslonac“ proizvođačima tako što će se ponuditi različiti mehanizmi finansiranja s jedne strane, ali i potaknuti potražnja za organskom poljoprivredom tako što će se organizirati različite aktivnosti koje imaju za cilj da uključe potrošače u odgovornu potrošnju.

Tabela 1. Popis prioriteta i aktivnosti za podršku razvoju organske poljoprivrede u Federaciji BiH

Lanac vrijednosti - PROIZVODNJA, PRERADA, MARKETING ORGANSKIH PROIZVODA	Osiguranje kvalitete - PROPISI, CERTIFIKACIJA I KONTROLA/NADZOR	Potporne aktivnosti – ISTRAŽIVANJE I INOVACIJE, OBRAZOVANJE, OSPOSOBLJAVANJE, SAVJETODAVNE USLUGE
Finansijska i tehnička podrška proizvođačima, podrška u tranziciji, podrška za uzgoj vlastitog sadnog i sjemenskog materijala.	Usklađivanje i provedba zakonodavnog okvira EU.	Podrška provođenju istraživanja za inovacije u organskoj proizvodnji, povećanje produktivnosti itd.
Integrisanje organske proizvodnje u širi kontekst, uloga drugih ministarstava (npr. okoliša - izrada agroekoloških mjera, poduzetništva, privrede, obrazovanja).	Jačanje rada inspekcijskih organa; i osposobljavanje aktera u sektoru.	Podrška izradi necikličkih programa učenja i mikro-kvalifikacija u području organske proizvodnje, postupaka certificiranja i marketinških strategija.
Podrška mladim proizvođačima i ženama u uvođenju organske proizvodnje.	Uključenje donositelja odluka u izradu i provedbu politika kojima se podržava razvoj organskog sektora, certificiranje, označavanje, kao i finansijske inicijative.	Podrška savjetodavnim službama za učestvovanje u raznim obrazovnim programima.
Podrška očuvanju/zaštiti genetskog materijala i zaštiti/jačanju bioraznolikosti.	Podrška umrežavanju i udruživanju (grupna certificiranja) malih proizvođača (s posebnim naglaskom na mlade i žene).	Podrška osmišljavanju kratkih kurseva o organskoj poljoprivredi, namijenjenih mladima.
Promocija organskih proizvoda kroz razne kampanje koje uključuju: natjecanja u inovacijama, nove oblike sajмова.	Podrška uspostavljanju koordinacijskih mehanizama u sektoru. Podrška u razvoju potrebnih registara za učinkovito praćenje i evaluaciju.	Podrška takmičenjima organskih proizvođača, hackathonima, "organskim" akademijama, ljetnim i zimskim školama.

1. PROIZVODNJA, PRERADA, MARKETING ORGANSKIH PROIZVODA

Postojeća podrška razvoju organske poljoprivrede smatra se **vrlo šturom i istovrsnom**, pri čemu neke finansijske poticaje daju ministarstva poljoprivrede, dok ovaj akcioni plan predviđa **višestruki pristup** koji se bavi različitim izazovima, kao što su tehnologija, znanje, finansijski resursi i tržišne mogućnosti, s kojima se suočavaju poljoprivredni proizvođači, prerađivači, distributeri, ali i potrošači i svi ostali uključeni akteri. Kako bi se ojačao sektor i potaknuo razvoj organske poljoprivrede u Federaciji Bosne i Hercegovine, potrebno je osigurati finansijske poticaje, tehničku podršku, tehnološke inovacije, prijenos znanja, podršku mladim poljoprivrednicima i ženama u poljoprivredi te podršku za očuvanje genetskog materijala.

Finansijska tehnička i tehnološka podrška može se pružiti u obliku subvencija za organske inpute i tehnologiju (organski certificirano sjeme, gnojiva i metode suzbijanja štetočina, podrška za pokrivanje troškova certifikacije, posebno u prijelaznom periodu, subvencije za ekološki prihvatljive tehnologije, npr. sistem navodnjavanja kap po kap, sistemi na solarni pogon, staklenici itd.). Podrška **programima osposobljavanja, uspostavljanje obrazovnih platformi i centara** za poticanje razmjene znanja u pogledu praksi organske poljoprivrede, održivog upravljanja zemljištem, suzbijanja štetočina, zdravlja tla, procesa certificiranja te tržišta i marketinga organskih proizvoda. Finansijski poticaji mogu se davati poljoprivrednicima koji su dio programa **mentorstva ili razmjene znanja**. Uvesti finansijsku podršku usmjerenu na spol, obuku i obrazovanje osjetljive na spol, programe saradnje za podršku umrežavanju i grupnu certifikaciju (postizanje ekonomije razmjera). Kako bi se dodatno podigla svijest o organskoj poljoprivredi i povezanim dobrobitima (priroda, društvo, privreda), **treba osigurati podršku za natjecanja, hackatone i ljetne/zimske škole**, kako bi se promovisala organska poljoprivreda, poticale inovacije i uključile različite skupine poput mladih, poljoprivrednika, poduzetnika i istraživača. Takve inicijative usmjerene su na izgradnju zajednice predanih, motiviranih i sposobnih organskih proizvođača, poduzetnika i inovatora.

Davanjem ovih finansijskih poticaja na različitim nivoima – tehnološkom, obrazovnom, društvenom i tržišnom – vlade i privatni sektori mogu stvoriti održiviju i obuhvatniju industriju organske poljoprivrede. Ove će mjere pomoći u poticanju inovacija, očuvanju bioraznolikosti i osnaživanju sljedeće generacije organskih poljoprivrednika, uključujući žene i mlade.

2. PROPISI, CERTIFIKACIJA I KONTROLA/NADZOR

Usklađivanje je trenutno sporo i neučinkovito te je potreban agilniji pristup. Potrebna je podrška za **osposobljavanje, institucionalna i administrativna podrška** te kampanje za **podizanje javne svijesti** kako bi se podigla svijest među vladinim predstavnicima i uključili različiti akteri i civilno društvo (poseban naglasak na angažman između poslovnih i industrijskih skupina). Osim toga, treba pružiti podršku za **sveobuhvatnu analizu nedostataka**, tj. kako bi se dobila sveobuhvatna procjena nedostataka u važećem nacionalnom zakonodavstvu u odnosu na zakonodavstvo EU. Treba razviti i uspostaviti neophodne registre za učinkovito praćenje i evaluaciju te proces donošenja odluka zasnovan na činjenicama.

3. ISTRAŽIVANJE, OBRAZOVANJE, OSPOSOBLJAVANJE, SAVJETODAVNE USLUGE

Trenutno su istraživanje, obrazovanje, osposobljavanje i podrška savjetodavnim službama **ograničeni ili ne postoje**. Istraživanje, obrazovanje, osposobljavanje i savjetodavne usluge igraju ključnu ulogu u razvoju organske poljoprivrede jer pružaju poljoprivrednicima znanje, vještine i resurse potrebne za usvajanje i održavanje praksi organske poljoprivrede. Potrebno je podržati **istraživanje održivih poljoprivrednih praksi** kojima se poboljšava zdravlje tla, suzbijanje štetnika, plodored i primjena organskih inputa. To će pomoći da se osmisle povoljni poslovni modeli prilagođeni potrebama poljoprivrednika u BiH. Potrebno je podržati razvoj **programa organske poljoprivrede na fakultetima** i otvorenih obrazovnih materijala (npr. masovni otvoreni online kursevi), webinarima i video tutorijala kako bi obrazovni materijali bili dostupniji široj publici, posebno mladim poljoprivrednicima u ruralnim područjima. Pokrenuti programe obuke pri čemu poljoprivrednici prenose znanja na druge poljoprivrednike, te im se tako pomaže da razumiju izazove i praktične aspekte organske poljoprivrede. Ojačati savjetodavne službe tako što će se podržati **osnivanje lokalnih savjetodavnih centara/središta/grupa za organsku poljoprivredu – oglednih farmi**, te pružiti finansijska i tehnička podrška. Ustanoviti partnerstvo četverostruke spirale i međusektorsku saradnju kako bi se zajednički iznašla rješenja za poboljšanje tehnologija organske poljoprivrede, pristupa tržištu i održivosti. Takav pristup trebao bi dovesti do šire primjene organske poljoprivrede, poboljšati poslovne rezultate i osigurati konkurentsku prednost za uključene aktere.

Vremenski raspored provedbe predloženih aktivnosti

Aktivnosti	2025.				2026.				2027.				2028.				Odgovorna/e institucija/e
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
PROIZVODNJA, PRERADA, MARKETING ORGANSKIH PROIZVODA																	
Finansijska i tehnička podrška proizvođačima organske poljoprivrede u prijelaznom periodu/u konverziji																	
(i) Subvencije za organsku poljoprivredu																	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(ii) Subvencije za manje povoljna područja																	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(iii) Subvencije za organske inpute i tehnologiju (organski certificirano sjeme, gnojiva, metode suzbijanja štetočina)																	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(iv) Subvencije za troškove certificiranja																	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(v) Subvencije za ekološki prihvatljive tehnologije (npr. sisteme navodnjavanja kap po kap, sisteme na solarni pogon, staklenike), inovacije i modernizaciju																	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(vi) Tehnička podrška – organska poljoprivreda, održivo upravljanje zemljištem, suzbijanje štetočina, zdravlje tla, tržište i marketing organskih proizvoda – prediktivni modeli (pokretanje digitalizacije poljoprivrede i uvođenje prvog koraka prema pametnoj poljoprivredi)																	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(vii) Uvođenje agroekoloških mjera																	Fond za zaštitu okoliša FBiH
Finansijska i tehnička podrška u uspostavljanju vlastitog sadnog i sjemenskog materijala																	
(i) Tehnička podrška – organski rasadnici i e-mreža za proizvodnju sjemena (registracija)																	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i

																	šumarstva Federacije BiH
(ii)	Subvencije za rasadnike biljaka - organski rasadnici i e-mreža za proizvodnju sjemena (registracija)																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
Integrisanje organske proizvodnje u širi kontekst, uloga drugih ministarstava (npr. okoliša - razvoj agroekoloških mjera, poduzetništva, privrede, obrazovanja).																	
(i)	Razvoj agroekoloških mjera/programa																Fond za zaštitu okoliša u saradnji sa ostalim akterima
(ii)	Razvoj poduzetničkih programa za agroekološke poticaje																Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta, sektor poduzetništva u saradnji sa ostalim akterima
Podrška mladim proizvođačima i ženama u uspostavljanju organske proizvodnje.																	
(i)	Podrška mladim poljoprivrednicima																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(ii)	Podrška ženama u organskoj poljoprivredi (uvođenje finansijske potpore usmjerene na spol)																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
Podrška očuvanju genetskog materijala.																	
(i)	Potpota očuvanju genetskog materijala																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
Promocija organskih proizvoda kroz razne kampanje koje uključuju: natjecanja u inovacijama, nove oblike sajmov, „organske“ akademije, ljetne i zimske škole itd.																	
(i)	Potpota organizaciji međunarodnih sajmov organske hrane																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH sa ostalim nadležnim ministarstvima (npr. obrazovanje, privreda)
(ii)	Podrška za organizaciju takmičenja/hackathona u organskoj proizvodnji																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i

																šumarstva Federacije BiH sa ostalim nadležnim ministarstvima (npr. obrazovanje, privreda))
(i) Potpora organizaciji ljetnih/zimskih škola																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH sa ostalim nadležnim ministarstvima (npr. obrazovanje, privreda)
REGULACIJA, CERTIFIKACIJA I KONTROLA/NADZOR																
Usklađivanje i provedba zakonodavnog okvira EU.																
(i) Usklađivanje zakona o organskoj poljoprivredi																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(ii) Uspostavljanje registra (registar organskih poljoprivrednih gazdinstava, inputi, rasadnici itd.)																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(iii) Podrška za sveobuhvatnu analizu nedostataka između nacionalnog i EU zakonodavstva u organskoj poljoprivredi																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(iv) Usklađivanje/razvoj podzakonskih akata																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
Jačanje rada inspekcijskih tijela i osposobljavanje aktera u sektoru.																
(i) Podrška za organizaciju obuke za vladine predstavnike																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(ii) Finansijska podrška za tehnološki napredak za službena kontrolna tijela																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
Potpura umrežavanju i udruživanju (grupna certifikacija) malih proizvođača (s posebnim naglaskom na mlade i žene)																
(i) Tehnička podrška za razvoj organskih udruga i grupne certifikacije																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i

																	šumarstva Federacije BiH
(ii)	Finansijska podrška za vođenje organske udruge (u okviru grupe za certifikaciju)																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(iii)	(Podrška za uspostavu koordinacijskih mehanizama u sektoru (npr. AKIS).																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
ISTRAŽIVANJE, OBRAZOVANJE, OSPOSOBLJAVANJE, SAVJETODAVNE USLUGE																	
Podrška istraživanju za inovacije u organskoj proizvodnji, povećanje produktivnosti itd.																	
(i)	Finansijska podrška za uspostavu istraživačkih centara/svjetionika, istraživanje i razvoj novih ideja																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(ii)	Podrška za organizaciju javne prezentacije rezultata istraživanja																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
Podrška razvoju necikličkih programa učenja i mikro-kvalifikacija u području organske proizvodnje, postupaka certificiranja i marketinških strategija.																	
(i)	Finansijska podrška za razvoj online platforme za razmjenu informacija u organskoj i održivoj poljoprivredi																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(ii)	Finansijska podrška za razvoj nastavnih materijala i mikro-kvalifikacija																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(iii)	(Finansijska podrška za razvoj kratkih kurseva za mlade i poljoprivrednike																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(iv)	Pokrenuti program obuke poljoprivrednika koji će dalje obučavati druge poljoprivrednike																
Podrška savjetodavnim službama za sudjelovanje u raznim obrazovnim programima.																	
(i)	Podrška odabranim savjetodavnim službama za učešće u obuci																Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i

																		šumarstva Federacije BiH
(ii)	Pokretanje programa obuke savjetnika koji će obučavati dalje druge savjetnike																	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(iii)	Podrška osnivanju savjetodavnog centra za organsku poljoprivredu																	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH
(iv)	Godišnja procjena i preporuke za razvoj																	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH